

Veckans växt v. 25 2009

Darwintulpaner

Under 1700-talet och fram till slutet av 1800-talet var det de holländska, engelska och flamländska floristernas tulpaner som var på modet i Europa. Den perfekta blomman med avseende på proportioner, storlek, färg och form eftersträvades. Tulpanerna skulle ha en utpräglad öppen skålform och en stor potential att bryta, d.v.s. kunna bli infekterade av ett virus som gav upphov till de vackert mönstrade tulpaner som känns igen från äldre holländska tavlor.

För att förstå floristernas tulpaner och allt kring dem är det viktigt att förstå hur tulpanernas färger skapas. Två lager pigment bestämmer färgen: Det första lagret är en grundfärg som endera ger en vit eller gul bakgrund till hela blomman. Det andra lagret, antocyanskiktet, är ett yttre skikt som läggs till grundfärgen. Detta lager kan variera från svagt rosa och olika röda nyanser till malvafärg och mörkt purpur eller så kan det saknas helt. På en vit grund blir effekten av antocyanskiktet uppenbar, men på en gul grund ger samma pigmentskikt upphov till olika kulörer av orange, rött eller brunt.

De tulpaner som floristerna använde var närbesläktade och blommade i mitten på maj. I odling fanns också andra tulpaner, framförallt tidiga, enkelblommade tulpaner med korta och något veka stjälkar som blommade i april.

I början av 1880-talet förekom tidiga enkla tulpaner i rabatter. Floristernas tulpaner dominerade fortfarande även om intresset falnade och det allra mest i Flandern. 1885 såldes Jules Lenglarts samling av flamländska floristtulpaner. Lenglart hade fått ära en fin samling från sin svärfar och var en omtalad förädlare av skarpt röda tulpaner. Samlingen på 10 000 lökar köptes av E. H. Krelage från Haarlem och med det inleds ett nytt kapitel i tulpanens historia.

Krelage hade övergivit tanken på floristtulpaner och var nu på väg att med de flamländska tulpanerna skapa en ny, modern tulpan. Ett namn behövdes och Krelage fick tillstånd av Charles Darwins son att använda familjenamnet. Massplanteringarna med darwintulpanerna vid Paris-utställningen 1889 blev en succé. Intresset för offentliga planteringar ökade, likaså spirade allmänhetens intresse för trädgården som hobby. Med växthusen kom också en tilltagande handel med snittblommor.

Vad var då så speciellt med darwintulpanerna? Axel Holzhausen skriver 1927 i *Boken om liljor*: "Denna klass tulpaner bör kanhända vara den allra förnämsta. Ståtliga, högresta, elegant formade och varmt färgade i en ren, klar färg, oftast med en stor, bjärt avstickande, olikfärgad fläck i blommans botten."

Kännetecknande för darwintulpaner är rena, starka färger med stor spännvidd i olika rosa, röda och violetta färger – på vit grund, inte gul. Och så tålde de regn och rusk! I lökkatalogerna fanns snart

många sorter listade, några klassiska är rosa 'Clara Butt', röda 'Bartigon', lavendelfärgade 'Bleu Aimable' och den mycket mörka "La Tulipe Noir". Darwintulpaner utgjorde länge en egen klass men upprepade korsningar och hybridiseringar gjorde klassificeringarna nästintill omöjliga och sedan 1996 ingår de i Sena Enkelblommiga Gruppen.

Text och bild: [Anita Ireholm, Pom](#)